

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Ryhmänä ollaan enemmän

Ryhmäytymispäivä Ammattiopisto Luovi Liperi yksikön aloittavil-
le opiskelijoille

Tuomas Tahvanainen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

05 / 2018

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tuomas Tahvanainen	Sivumäärä 34 ja 3 liitesivua
Työn nimi Ryhmänä ollaan enemmän, ryhmäytymispäivä ammattiopisto Luovin uusille opiskelijoille	
Ohjaava opettaja Jari Klemola	
Työn tilaaja Ammattiopisto Luovi Helena Kuivalainen	
Tiivistelmä <p>Tämän työn tilaaja on Ammattiopisto Luovin Liperin yksikkö. Ammattiopisto Luovi Liperin yksikössä järjestetään ammatillista erityisopetusta jossa, voi opiskella työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa, ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa sekä ammattiin valmistavassa koulutuksessa. Kaikilla Luovin opiskelijoilla on erityisopetuksen peruste. Joka syksy Liperin yksikössä aloittaa noin 80 uutta opiskelijaa. Tilanne uusille opiskelijoille on jännittävä ja moni on ensimmäistä kertaa poissa kotoa. Turvallisuuden tunteen ja hyväksytyksi tulemisen tunteen aikaansaamiseksi oppilaitoksessa järjestetään ryhmäytymistä tukevaa toimintaa.</p> <p>Toiminta on vuosien varrella jäänyt polkemaan paikoilleen. Tilaajan toive oli, että ryhmäytymispäivän sisältö kehitetään nykyaikaiseksi ja ryhmäytymisen merkitystä kirkastetaan. Tavoitteena oli saada eri ammattiryhmien edustajat mukaan toimintaan ja sitä kautta lisätä yhteisöllisyyttä.</p> <p>Opinnäytetyö käsittelee ryhmäytymispäivän suunnittelua, prosessin kuvausta, käytännön toteutusta, raportointia, tuloksia ja suosituksia. Työn tietoperustana ovat ryhmä ja ryhmäytymisen vaiheet. Tutkimusmuotona on laadullinen tutkimus, joka pyrkii kertomaan lukijalle ryhmäytymispäivän järjestämiseen liittyvän prosessin ja pohdinnan.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen reformi muuttaa koulutusta hajautetumpaan suuntaan. Oppiminen tapahtuu enemmän työpaikoilla. Tämä kehitys luo haasteita ryhmässä toimimiselle. Ryhmässä toimiminen auttaa yksilöitä kehittymään opiskelijoina ja kannattelee läpi opintojen. Ryhmäytymisen merkitys opiskelun aloituksen nivelvaiheessa kasvaa ja on merkittävä tekijä. Kehittämistyönä ryhmäytymisen tukeminen on ajankohtainen aihe, ryhmämuotoisen opiskelun vähentyessä.</p> <p>Tämän työn tarkoituksena on luoda pohja ryhmäytymispäivän toteutukselle Ammattiopisto Luovin Liperin yksikköön. Tarkoituksena ei ole keksiä pyörää uudelleen, vaan kirkastaa ajatusta ryhmäytymisen tärkeydestä ja luoda esimerkki, kuinka sitä voi edistää. Arkirutiinien rikkominen ja yhdessä tekeminen lisää yhteisöllisyyttä myös oppilaitoksen henkilökunnan keskuudessa.</p>	
Asiasanat Ryhmäytyminen, Ammatillinen erityisopetus, Toiminnallisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Tuomas Tahvanainen	Number of Pages 34 and 3 attachment pages
Title As a Group We Are More. Grouping day for vocational college Luovi students	
Supervisor Jari Klemola	
Subscriber Vocational College Luovi Helena Kuivalainen	
<p>Abstract</p> <p>The subscriber of this thesis is Liperi unit of Vocational College Luovi. Vocational College Luovi Liperi unit provides vocational special education for students who are studying to be prepared for working and independent life, training for vocational studies and graduating from vocational school. All students in Luovi have a special educational basis. About 80 new students start at Liperi unit every autumn. The situation for new students is exciting and many of them are away from their homes for the first time. In order to provide a sense of security and a sense of acceptance, an educational activity is organized at the school. For years this activity has not been developed or updated. The subscriber's wish was to develop the content of the grouping day up to date and clarify the importance of grouping. The aim was to involve representatives of different occupational groups into action and thus to increase the sense of community.</p> <p>The thesis deals with the planning, practical implementation, reporting, results and recommendations of the grouping day. The basis for the work are the group and the stages of grouping. The research form is a qualitative research that aims to inform the reader of the process and reflection on the organization of a grouping day.</p> <p>The reform of vocational education transforms education into a more decentralized direction. Learning happens more in the workplace. This development creates challenges for teamwork. Working in a group helps individuals develop into students and endorses their studies. The importance of grouping at the joining stage of studies is growing and is a major factor. Supporting grouping as a development work is an important topic, as the group-level study decreases.</p> <p>The purpose of this work is to create a foundation for the implementation of the grouping day at the Liperi unit of Luovi. The purpose is not to reinvent the wheel but to clarify the idea of the importance of grouping and to give an example of how it can be promoted. Collaborating and breaking daily routines increase the sense of community also among the staff.</p>	
Keywords Forming a group, Vocational Special Education, Functionality	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	6
2.1 Ammattiopisto Luovi	6
2.2 Koulutus Luovissa	7
2.3 Ammattiopisto Luovi Liperin yksikkö	8
3 TIETOPERUSTA	9
3.1 Ryhmä	9
3.2 Ryhmytymisen vaiheet	10
3.3 Kehittämistyön menetelmät	12
4 RYHMYTYMISPÄIVÄN SUUNNITTELU	13
4.1 Suunnittelu käyntiin	13
4.2 Ryhmytymispäivän sisällön suunnittelu	15
4.3 Älylaitteet osaksi ryhmytymispäivää	16
4.4 Toimintapisteet	18
5 RYHMYTYMISPÄIVÄN TOTEUTUS	19
5.1 Toimintapisteet valmiina	20
5.2 Ryhmytymispäivän kulku	23
5.3 Tulokset ja palaute	29
5.4 Yhteisöpedagoginen näkökulma	30
6 POHDINTA JA KEHITYSEHDOTUKSET	31
LÄHTEET	34
LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt erilaisissa ammatillisen erityisopetuksen ohjaustehtävissä 12 vuotta. Suurimman osan työhistoriastani olen työskennellyt asuntolaohjaajana. Työhöni kuuluu opiskelijamajoituksen järjestäminen, asumisvalmennus, vapaa-ajanohjaus, moniammatillinen yhteistyö ja opiskelijapalvelujen tehtävät. Asuntolaohjauksen lisäksi olen työskennellyt itsenäiseen elämään ja työhön valmentavassa koulutuksessa (TELMA) henkilökohtaisena ohjaajana sekä ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (VALMA) ryhmänohjaajana.

Työnantajani Ammattiopisto Luovi Liperin yksikkö toimii tämän työn tilaajana. Työn tilaajan toive oli, että järjestäisin toiminnallisen ryhmäytymispäivän vuonna 2017 syksyllä aloittaville opiskelijoille. Luovin Liperin yksikössä on pyritty järjestämään ryhmäytymistä syyslukukauden alussa. Toiminnan järjestämisestä on kuitenkin puuttunut järjestelmällisyyttä ja toimintamallit ovat polkeneet paikallaan. Tilaajan toiveena oli, että järjestämäni ryhmäytymispäivä voisi toimia mallina, jota voisi käyttää ja soveltaa jatkossa. Tarkoituksena oli tuoda tieto- ja viestintätekniikan keinoja perinteisimpien toimintamallien rinnalle. Toiminnan tarkoituksena oli myös lisätä yhteisöllisyyttä oppilaitoksen eri ammattiryhmien ja opiskelijoiden välillä.

Työ on jaettu selkeästi toiminnalliseen ja kirjalliseen osioon. Tämän työn kirjallinen osio koostuu toimintaympäristön kuvauksesta, ryhmän ja ryhmäytymisen tietoperustasta, kehittämistyön muodosta, ryhmäytymispäivän prosessikuvauksesta suunnittelusta toteutukseen ja palautteisiin. Pohdin työssäni toiminnallisen osuuden suunnittelua, toteutusta ja kehitysideoita. Tutkimusmuoto on laadullinen tutkimus, joka pyrkii kertomaan lukijalle ryhmäytymispäivän järjestämiseen liittyvän prosessin ja pohdinnan. Aineiston keruu perustuu havainnointiin ja puolistrukturoituun kirjalliseen palautteeseen.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Ammattiopisto Luovi

Ammattiopisto Luovi on Suomen suurin ammatillisen erityisopetuksen järjestäjä. Hengityслиitto ry omistaa ja hallinnoi Ammattiopisto Luovin toimintaa. Ammattiopisto Luovi syntyi vuonna 2007 kun Hengityслиitto ry:n koulutusorganisaatiot Kaprakan ammatillinen koulutuskeskus, Merikosken ammatillinen koulutuskeskus ja Hoikan opisto yhdistyivät valtakunnalliseksi Ammattiopisto Luoviksi. Uudessa Ammattiopisto Luovissa oli perustamisvuotena 1220 ammatillisen perustutkinnon opiskelijaa ja lisäksi 2000 aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opiskelijaa. Perustamisvaiheessa Luovissa oli työsuhteessa 600 henkilöä ja hallinnollinen keskus perustettiin Ouluun. Vuonna 2009 Luovi kasvoi, kun Alavuden erityisammattikoulu yhdistyi Luoviin. Samana vuonna opetusministeriö myönsi Luoville 70 opiskelijapaikkaa lisää ja koko Luovin opiskelijamäärä kasvoi 1460 ammatillisen perustutkinnon opiskelijaan ja henkilökunnan määrä 850 työntekijään. Vuonna 2009 toiminta pienentyi, kun kansanopisto-opetuksen järjestämisestä päätettiin luopua vähentyneen kysynnän vuoksi. Kansanopistokoulutuksen loppuessa Sastamalan toimipiste suljettiin. Vuonna 2012 opetusministeriö myönsi Luoville 10 opiskelijapaikkaa lisää, jolloin opiskelijamäärä vakiintui nykyiseen 1489 opiskelijaan. Luovi tarjoaa koulutusta strategiansa mukaisesti siellä, missä ammatillisen koulutuksen tarve on suurin. Tästä johtuen koulutuksen järjestämispaikkakunnat ovat vaihdelleet historian aikana, osa toimipisteistä on lakkautettu ja uusia on perustettu. Tällä hetkellä Luovi järjestää koulutusta 23 paikkakunnalla. (Luovi 2017).

Luovin nimi koostuu arvoista, jotka ohjaavat toimintaa; luovuus, uudistajuus, osaaminen, välittäminen ja ilo. Nämä arvot ohjaavat jokapäiväistä toimintaa sekä näkyvät työssä ja päätöksen teossa. Luovin missiona eli olemassaolon ja toiminnan perusajatuksena, on järjestää opiskelijalle väylä työhön ja hyvään elämään. Luovin visiona eli tulevaisuuden tavoitetilana on luoda ja kehittää yhdessä työelämän kanssa uudenlaisia oppimisen malleja, edistää suvaitsevaisuutta monenlaisten osaajien maailmassa sekä luoda opiskelijoille ja henkilö-

kunnalle parhaat mahdolliset olosuhteet. Luovin strategiset tavoitteet antavat suuntaviivat toiminnalle. Strategisiin tavoitteisiin kuuluu luoda opiskelijalle mahdollisuus työhön ja hyvään elämään, päästä erinomaisiin tuloksiin tunnustusta saaneella Luovi-laadulla, päästä tavoitteisiin tasapainoisella taloudella sekä tulla huippuosaajiksi ilon kautta. (Luovi 2017).

2.2 Koulutus Luovissa

Kaikilla Luoviin opiskelijaksi valituilla on erityisopetuksen peruste. Toimintaa määrittää laki ammatillisesta erityisopetuksesta, jonka mukaan erityisopetus on opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä opiskelijoille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea oppimisvaikeuksien, vamman tai muun syyn takia. Erityisopiskelijamäärittäksen ensisijaisena syynä ovat erityisten opetusjärjestelyjen ja oppimisen tukitoimien tarve. Erityisopiskelijaksi määrittely edellyttää, että tuen tarve on jatkuva. Lievät oppimisvaikeudet tai nuoruusiän normaalit oireilut eivät täytä erityisopiskelijan kriteerejä. (www.finlex.fi L630/1998 A998/1998).

Ammatillisen erityisopetuksen tavoitteena on saavuttaa sama pätevyys kuin muissakin ammatillisissa koulutuksissa. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ovat oikeutettuja riittäviin ohjaus- ja tukipalveluihin. Luovissa opiskelijan tukipalveluita on monenlaisia mm. opiskelijapalvelut, joihin kuuluu opinto-ohjaajan, terveydenhoitajan, opintoneuvojan, psykologin ja työvalmentajan tuki. Opetus järjestetään pienissä ryhmissä, joissa jokaisessa työskentelee opettaja ja ohjaaja. Opettajan ja ohjaajan parityöskentelyn vuoksi ryhmiä voi jakaa helposti pienemmäksi ja opiskelijan henkilökohtaisen opetuksen ja ohjaamisen saaminen on helpompaa. (Luovi 2017).

Ammattipisto Luovi järjestää monenlaista koulutusta. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA) valmentaa ammatillisia opintoja varten. Sen lisäksi koulutus tähtää vahvistamaan ja valmentamaan opiskelijan opiskelutaitoja, arkielämäntaitoja, ammatillisen koulutusalan valintaa ja tukee aikuiseksi kasvamisen haasteissa. Opintojen laajuus on 60 osaamispistettä ja kestää

yleensä yhden vuoden. Poikkeustapauksissa opinnot voivat kestää yli tai alle vuoden. (Luovi 2017).

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen, (TELMA), opinnoissa opiskelijaa valmennetaan itsenäisen elämän taitoihin, erilaisiin avustaviin työtehtäviin, ryhmässä toimimiseen, itsensä ilmaisemiseen ja omista asioista huolehtimiseen. Opintojen laajuus on 60 osaamispistettä kestää 1-3 vuotta opiskelijan suunnitelmasta riippuen.

Luovissa voi opiskella 21 erilaista ammatillista perustutkintoa. Tutkinnonosat muodostuvat 135 opintopisteen ammatillista opinnoista, 35 opintopisteen yhteisistä aineista ja 10 opintopisteen vapaavalintaisista opinnoista. Tutkinnon voi suorittaa valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti tai osin mukautetusti. (Luovi 2017).

2.3 Ammattiopisto Luovi Liperin yksikkö

Ammattiopisto Luovin Liperin yksikkö sijaitsee Liperin kunnassa Pohjois-Karjalassa. Koulututusta Liperissä on järjestetty vuodesta 1949. Koulutuskeskus rakennettiin sodassa vammautuneiden ja tuberkuloosiin sairastuneiden sotilaiden kuntoutumista ja koulutusta varten. Vuonna 1942 voimaan tulleen sotainvalidien työhuoltolain perusteella sotatuberkuloottisten ammattikoulutus tapahtui valtion kustantamana. Ammattikoulututusta saivat invalidit, joiden työkyvyttömyysaste oli vähintään 30% ja jotka olivat vammautumisen myötä estyneet harjoittamaan entistä ammattiaan. Opiskelijaksi valittiin lääketieteellisillä perusteilla. Koulutus oli aikansa erityisopetusta, jonka pääpaino oli tekemällä oppiminen. Ammatillinen koulutus kesti kaksi vuotta. Koulutuksen järjestäjänä toimi sotatuberkuloottisten liitto ry. (Tuunainen, Mähönen ym.1997). Myöhemmin koulutuksen järjestäjinä ovat toimineet Liperin ammattikoulu, Kaprakka ja viimeisimpänä Ammattiopisto Luovi.

Nykyisin Luovin opiskelijoiden erityisopetuksen perusteina ovat mm. oppimisvaikeudet, lievä kehitysvamma, keskiasteinen kehitysvamma, ADHD (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö), ADD (tarkkaavuushäiriö), mielenterveyden häiriöt, tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja Downin syndrooma. Opiskelijalla voi olla

edellä mainittuja sairauksia tai niiden yhdistelmiä. Älylliseen kehitysvammaisuuteen tyypillisiä lisävammoja tai sairauksia ovat esimerkiksi autismi, psyykkiset häiriöt, epilepsia, cp-vamma sekä puheen tuottamisen ja kommunikaation ongelmat. Yhteisenä nimittäjänä voidaan pitää eriasteisia oppimisenvaikeuksia ja tuen tarvetta.

Liperin yksikössä on noin 200 opiskelijapaikkaa ja noin 100 työntekijää. Liperin yksikköön kuuluvat Lappeenrannan, Imatran, Joensuun ja Kuopin toimipisteet. Liperin yksikössä voi opiskella ammatillisista koulutuksista rakennusalaan, kiinteistönhoitoa, keittiö- ja puhtaanapitoalaa, liiketaloutta, logistiikka-alaa sekä kone- ja metallialaa. Ammatillisen koulutuksen lisäksi voi opiskella VALMA ja TELMA koulutuksissa. Liperin yksikössä on opiskelija-asuntola, jossa on 120 majoituspaikkaa. Asuntolassa asuminen on osa opiskelua, jossa opetellaan arjen taitoja, osallistutaan harrastuksiin sekä yhteisiin tapahtumiin. Asuntolan toiminnasta vastaavat ohjaajat, jotka työskentelevät kolmessa vuorossa.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Ryhmä

Ryhmä muodostuu kahdesta tai useammasta yksilöstä, jotka toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. Ryhmällä on usein tavoite tai tehtävä, joka yhdistää ryhmää. Esimerkiksi opiskelijaryhmä, jonka tavoitteena on suorittaa samat opinnot ja valmistua ammattiin. Ryhmän jäsen on tietoinen omasta ryhmään kuulumisestaan, muista ryhmän jäsenistä ja siitä kuinka oma toiminta vaikuttaa ryhmän toimintaan. Ammattiopisto Luovissa kaikkia ryhmiä yhdistää se tekijä, että kaikilla opiskelijoilla on erityisopetuksen peruste. Ryhmän toiminnan ja tyytyväisyyden perusedellytys on turvallisuuden tunne. Turvallisuuden tunne syntyy avoimuudesta, luottamuksesta, hyväksynnästä, tuen antamisesta ja saamisesta sekä siitä, että jäsenet kokevat tarvetta sitoutua ryhmään. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2001 21)

Molemminpuolinen luottamus merkitsee sitä, että antautuu fyysiselle ja psyykkiselle haavoittuvuudelle suhteessa ryhmän jäseniin. Luottamus voidaan jakaa

luotettavaksi osoittautumiseen ja luotettavana olemiseen. Luottamuksen saavuttaminen on riskin ottamista. Se, että asettuu avoimesti omana itsenään ryhmän eteen, vaatii useasti paljon rohkeutta ja ponnisteluja. Luottamuksen voi lunastaa sillä, ettei käytä hyväkseen toisen haavoittuvuutta ja avoimuutta. Molemminpuolisen luottamuksen tunne herättää ihmisissä turvallisuuden tunteen. Luottamuksen tunteen syntymistä vahvistaa hyväksyntä. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2001 23)

Luovissa ryhmien erityispiirteenä ja yhdistävänä tekijänä ovat erilaiset vammat, sairaudet ja oppimisenvaikeudet. Erilaisuuden hyväksyntä on tällaisissa ryhmissä luonnollista ja edesauttaa turvallisuuden tunteen rakentumista. Toisen tukeminen, auttaminen ja hyväksyminen viestivät ryhmälle siitä, että ryhmän jäsenet ovat kykeneviä selviytymään haasteista. Turvallisuuden tunteen ja luottamuksen tunteen lisääntymiseen kuuluu myös sitoutuminen. Halu sitoutua yhteisiin päämääriin on viesti siitä, että luottaa omaan ryhmäänsä ja haluaa edistää sen päämääriä omalla toiminnallaan. Ryhmän yhdessä tekeminen ja onnistumisen tunteet edesauttavat edellä mainittujen käsitteiden saavuttamisessa. (Aalto 2000 16)

3.2 Ryhmäytymisen vaiheet

Ryhmäytyminen on prosessi, jossa keskiössä ovat ryhmän jäsenten tunteminen, vuorovaikutus, luottamus ja viihtyminen yhdessä. Ryhmät eroavat toisistaan siten, että ryhmäytymisen kehitysvaiheisiin kulunut aika vaihtelee. Ryhmäytyminen alkaa, kun ryhmä tapaa ensimmäistä kertaa ja alkaa tutustua. Ryhmän rakentumisen ja ryhmäytymisen voidaan laskea tapahtuvan neljässä vaiheessa.

Aloitusvaihe

Aloitusvaiheessa uudet ryhmän jäsenet tapaavat ensimmäistä kertaa tai esimerkiksi kesäloman jälkeen. Ryhmään muodostuu pareja ja jäsenten vaihtuvuus on vielä todennäköistä. Tunnelma on usein myönteinen ja ryhmän jäsenillä on tarve miellyttää saadakseen hyväksyntää. Tunnelma voi olla myös varautunut, koska ryhmäytymisen edellyttämää luottamusta ei ole vielä päässyt syntymään. Ryhmään luodaan yhteiset säännöt. Aloitusvaiheessa ryhmän ohjaajalla on

suuri merkitys. Erilaisilla ryhmäytymisharjoituksilla ”rikotaan jäätä” ja tutustutaan toisiin, esimerkiksi paritehtävien avulla. Aloitusvaihe kestää niin kauan, kunnes ryhmän jäsenet ovat tutustuneet toisiinsa. (Selin, Maunu, Kannussaari & Heino-nen 2015 26)

Kuohuntavaihe

Kun ryhmä alkaa tuntea toisensa, voidaan katsoa, että aloitusvaihe on päättynyt. Ryhmän jäsenet tuntevat toisensa ja alkavat kyseenalaistaa toistensa toimintaa, mikä voi johtaa konflikteihin. Alkuvaiheen miellyttämisen tarve on poistunut ja ryhmän ilmapiiri voi alkaa muuttua huonompaan suuntaan. Erilaiset kriisit, kuten ryhmän johtajan vaihtuminen, voivat aiheuttaa konflikteja myös hyvin toimivassa ryhmässä. Ryhmän jäsenet testaavat toisiaan ja ohjaajaa, mikä aiheuttaa kuohuntaa. Ryhmän ohjaajan on tärkeää antaa kuohunnan tapahtua hallitusti. Kuohuntavaihe kuuluu kaikkien ryhmien kehitykseen ja se auttaa ryhmän jäseniä löytämään oman paikkansa ryhmässä. Kuohuntavaiheessa on hyvä tehdä ryhmäytymisharjoituksia koko ryhmän voimin. (Selin. ym. 2015 31)

Yhteistyövaihe

Kuohuntavaiheen jälkeen ryhmän toiminta löytää oman toimintamallinsa ja ryhmä löytää yhteisiä näkemyksiä ja tapoja toimia. Ryhmä toimii tässä vaiheessa itsenäisesti ja kaikki jäsenet ottavat vastuuta toiminnasta. Ryhmässä vallitsee turvallisuuden tunne ja jäsenet kunnioittavat toisiaan. Myös erilaisille mielipiteille ja toimintatavoille on sijaa, jos ne eivät riko ryhmän yhteisiä sääntöjä. Yhteistyövaiheessakin ryhmän ohjaajan rooli ja johtaminen ovat tärkeässä osassa. Säännöllinen yhdessä tekeminen on tärkeää. Erilaiset kriisit voivat koetella ryhmää, jolloin yhtenäisyys voi olla koetuksella. (Selin. ym. 2015 34)

Lopetusvaihe

Lopetusvaiheessa ryhmän toiminta päättyy. Hyvin toimineen ryhmän toiminnan päättymiseen liittyy voimakkaita tunteita. Tunteet ovat usein ahdistavia ja surullisia. Ryhmän lopetusvaiheeseen liittyy myös kiitollisuuden tunnetta siitä, että on saanut olla ryhmän jäsen. On tärkeää, että lopetusvaiheessa käydään läpi kaikki ryhmän keskeneräiset asiat. Ryhmä voi sopia, että ryhmän toiminta ei lakkaa täysin. Jälleennäkemisen toive auttaa ryhmää lopetusvaiheessa. (Selin. ym. 2015 35)

3.3 Kehittämistyön menetelmät

Valitsin tämän opinnäytetyön kehittämistyön menetelmäksi laadullisen (kvalitatiivisen) tutkimusmenetelmän. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tämän kehittämistyön luonteeseen sopii kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän piirre, jossa tutkija pyrkii löytämään tai paljastamaan tosiasioita tutkittavasta kohteesta, tässä tapauksessa selventämään ryhmäytymisen hyötyjä. Yhteiskuntatieteissä kvalitatiivinen tutkimus on tutkimuksen luonteen selventämiseksi jaettu 43 lajiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen lajeista tämän työn tutkimustyyppi voidaan katsoa lukeutuvan osallistavan tutkimuksen lajiin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997 160-162)

Aineisto tätä kehittämistyötä varten on pääasiallisesti kerätty toiminnallisessa osuudessa, jossa tutkija seuraa ja havainnoi esimerkkitapaukseksi laaditun ryhmäytymispäivän kulkua. Osallistuvuus on keskeinen tekijä niin tutkijan kuin tutkittavan ilmiönkin osalta. Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan sellaista aineiston keräämistapaa, jossa tutkija osallistuu tutkittavan yhteisön toimintaan. Tässä tapauksessa tutkija työskentelee tutkittavassa oppilaitosyhteisössä. Kvalitatiivinen tutkimus on nykyään monimuotoista ja tutkimustapojen kirjo on suuri. Aineistoa voi kerätä monella tavalla ja tutkija voi käyttää hyväksi luovaa mielikuvitustaan. Tämän kehittämistyön kannalta kenttätyö on välttämätöntä, jotta tutkija pääsee kosketuksiin tutkittavan ilmiön kanssa. (Eskola & Suoranta 1998 16, 100)

Kehittämistyön haasteisiin voidaan tässä tapauksessa lukea tutkijan objektiivisuus. Objektiivisen toiminnan haasteen tuo se, että tutkija työskentelee tutkittavassa oppilaitosyhteisössä. Tutkijan tulisi katsella tutkimuskohdetta puolueetoman katsojan näkökulmasta. Toisaalta tutkittavan ilmiön taustojen tunteminen valmiiksi antaa kattavamman lähtökohdan tutkimukselle. (Eskola ym. 17)

4 RYHMÄYTYMISPÄIVÄN SUUNNITTELU

4.1 Suunnittelu käyntiin

Ammattiopisto Luovin Liperin yksikössä on perinteisesti järjestetty yhteistä ohjelmaa opiskelijoille lukuvuoden alussa. Tarkoituksena on tutustua, ryhmäytyä ja oppia tuntemaan koulun ympäristöä. Tapahtuman järjestelyvastuu on ollut kiertävä erilaisten henkilökunnasta muodostuvien ryhmien kesken. Koska koulun aloitus on kiireistä aikaa ja henkilökunnalla on monta asiaa hoidettavanaan, jää tapahtuman suunnittelulle usein vähän aikaa ja käytännön järjestelyihin osallistuvista on pulaa. Ongelman muodostaa ajanpuutteen lisäksi järjestelyvastuu, joka on ollut kiertävä. Ryhmäytymispäivän toteutukselle ei synny tarvittavaa rutiinia ja toisaalta tukeudutaan vanhoihin järjestelyihin ja kehitystä ei tapahdu.

Tämän työn tilaaja halusi käytännön työkaluksi suunnitelman, joka toimisi muis-tikirjana, kun toimintapäivää ryhdytään suunnittelemaan ja toteuttamaan. Tilaa-jan toiveena oli saada sisällytettyä tieto- ja viestintätekniikkaa toimintapäivän ohjelmaan. Digitaalisuus on nykyään suuressa roolissa opetuksessa mutta Luo-vin Liperin yksikössä vielä kohtuullisen vähän käytössä. Luovin Liperin yksikkö on tiivis oma yhteisönsä ja kaikkia henkilökunnan jäseniä kehoitetaan osallistu-maan kasvatustehtävään. Työn tilaajalle oli tärkeää etsiä keinoja, joilla henkilös-tö saataisiin mukaan myös ryhmäytymispäivän järjestelyihin. Yhteisössä, jonka muodostavat opiskelijat ja henkilöstö, on tärkeää saada syntymään aitoa vuoro-vaikutusta ja tunne yhteisestä päämäärästä. (Raina & Haapaniemi 2007 34).

Aloitin suunnittelun pitämällä palaverin Luovin työntekijöiden kanssa kesäkuus-sa 2017. Ajankohta oli hyvä ja samalla huono, koska suurin osa henkilökunnas-ta oli jo kesälomalla. Toisaalta niillä, jotka olivat töissä, ei ollut kiirettä, koska opiskelijat olivat jo kesälomalla. Palaveriin osallistui majoitusvastaava, opinto-neuvoja ja ohjaaja. Palaveriin osallistuneet henkilöt oli helppo valita koska kaikki ovat vanhoja työkavereitani ja sosiaalinen kanssakäyminen näin ollen helppoa

ja mutkatonta. Kuitenkin roolit olivat tällä kertaa erilaiset. Asetelma tuntui olevan, että sano sinä, me teemme. Keskustelujen kautta koetin avata asiaa niin, että minulla on toki päävastuu mutta tarkoitus olisi saada henkilökunta osallistumaan, niin suunnitteluun kuin toteutukseenkin. Lisäksi tarvitsin henkilökunnan tukea koska minulla ei ollut käytössäni työvälineitä eikä avaimia, koska olin opintovapaalla työtehtävistäni. Sovimme palaverissa työnjaosta, joka liittyi käytännön järjestelyihin ja sovimme uuden palaverin elokuun alkuun. Tässä vaiheessa tiedossa oli syksyllä aloittavien opiskelijaryhmien määrä. Aloittavia opiskelijoita oli noin 80 eli kahdeksan ryhmää. Ryhmytymispäivän ajankohdaksi sovittiin 16.8.2017 kello 12:00-15:00. Kesäkuussa pidetystä palaverista jäi vielä avoimiksi monta kysymystä, joiden selvittämistä ei helpottanut se, että kesäloimat alkoivat ja Luovin henkilökuntaa ei ollut tavoitettavissa.

Liperin yksikössä on muodostunut tavaksi kokoontua kerran viikossa yhteisöllisille päiväkahveille. Päätin kysyä yksikön johtajalta, voisiko yhteiseksi järjestetty makkaranpaisto korvata kyseisen viikon yhteisölliset päiväkahvit? Yksikön johtaja piti ideaa hyvänä ja sain luvan järjestää ryhmytymispäivän yhteyteen makkaranpaiston ja kahvitarjoilun henkilökunnalle ja opiskelijoille. Pienet poikkeamat arkirutiinista ovat hyviä keinoja lisätä yhteisöllisyyttä. Tarjoilu on hyvä houkutin saada ihmiset ulkoilmaan työhuoneistansa.

Kysyin ravintolapäälliköltä, olisiko ravintolan henkilökunta kiinnostunut järjestämään ryhmytymispäivän yhteyteen tarjoilun? Ravintolapäällikkö piti ideasta ja lupasi järjestää asian ja totesi, että tarjoilun järjestäminen ulos toisi mukavaa, ravintolan henkilökunnan kaipaamaa vaihtelua arkeen. Tapahtuman myötä he pääsisivät osallistumaan vapaamuotoisemmin opiskelijoiden kanssa toimimiseen. Ravintolan henkilökunta osallistuu opetukseen pitkin vuotta tarjoamalla mahdollisuuden työssäoppimiseen koulun ravintolassa. Yhteisen tekemisen kautta ravintolan henkilökunta pääsisi tutustumaan uusiin opiskelijoihin. Osallisuuden tunne syntyy oikeasta tekemisestä ja mukana olemisesta. (Raina & Haapaniemi 2007 40)

4.2 Ryhmäytymispäivän sisällön suunnittelu

Aiempina vuosina ryhmäytymispäivää on toteutettu hyvin samalla kaavalla. Paikkana on toiminut koulun huonokuntoinen hiekkakenttä. Tapahtuma on kulkenut nimellä Käsämän olympialaiset. Kaikki ryhmät ovat toimineet kentälle sijoitetuissa toimintapisteissä, jotka ovat olleet liikunnallisia suoritteita. Toimintapisteitä on ollut noin viisi kappaletta. Pisteillä lajeina on ollut mm. tikanheittoa, köydenvetoa, autontyöntöä sekä pallon- ja keihäänheittoa. Toimintapistetyöskentely on lähtökohtaisesti toiminut hyvin ja aloittavat opiskelijat osallistuvat siihen vain kerran, näin ollen osallistujat eivät ole kyllästyneet pisteiden sisältöihin. Toimintamalli, jossa osallistutaan toiminnallisille pisteille, on hyvä. Päätin pitää perusajatuksen samankaltaisena. Tilaajan toiveena oli saada uutta sisältöä ryhmäytymispäivään ja sen käytännön järjestelyihin.

Oli selvää, että tapahtuma pitäisi järjestää ympäri koulualueutta ja hiekkakenttä voisi toimia ehkä yhden rastin toimintaympäristönä. Koska opiskelijat ovat uudessa ympäristössä, he oppisivat samalla koulun aluetta kulkemalla toimintapisteillä, jotka on sijoitettu ympäri koulualueutta. Oppilaitoksen alue on kohtuullisen suuri ja osalla opiskelijoista on vaikeutta hahmottaa aluetta ja reittejä. Kulkemalla alueella yhdessä jokainen voi katsella rauhassa ympäristöä ja kukaan ei ole yksin vieraassa ympäristössä. Tarkoituksena oli laatia kartta alueesta, johon toimintapisteet oli sijoitettu. Kartan avulla ryhmät suunnistavat toimintapisteeltä toiselle. Toimintapisteitä tulisi olemaan sekä ulkona, että sisätiloissa. (Liite 3)

Toimintapisteitä tulisi olemaan kahdeksan, ryhmien määrän mukaisesti. Kun pisteiden määrä on sama kuin ryhmien määrä, tulee rastien kierto menemään sujuvasti. Pisteiden sisällöksi suunnittelin liikunnallisia tehtäviä, ongelman ratkaisua, siivousopastusta ja kahden ammatillisen opintolinjan opintoihin liittyvää pistettä. Lisäksi rasteilla ja siirtymisten aikana käytettäisiin älylaitteita. Viimeisen rastin sijainti selviäisi ongelmanratkaisun kautta ja viimeisellä rastilla odottaa tarjoilu, jonka ravintolan henkilökunta valmistaa ja tarjoilee.

4.3 Älylaitteet osaksi ryhmäytymispäivää

Koska tarkoituksena oli saada toimintapäivän kulkuun mukaan älylaitteita, oli suunniteltava, kuinka niitä voisi hyödyntää. Koulun laitevalikoimasta löytyy iPad-tabletteja. iPad on laitevalmistaja Applen valmistama niin sanottu tablettitietokone. Tabletteja on käytetty jonkin verran opiskelun tukena esimerkiksi työssä oppimisjaksoilla työntekeksen dokumentointiin ja oppimispäiväkirjojen kirjoittamiseen. Pohdin ajatusta, voisiko toimintarastin toimintaohjeet lukea tai kuulla iPad-laitteelta? Suunnittelin tekeväni toimintarastille QR- koodin jonka voisi lukea laitteella ja laitteeseen avautuisi rastin toimintaohje.

QR-koodi on kehitetty Japanissa 1990-luvun alussa. Koodi on kehitetty liukuhihnalla nopeasti kulkevien kappaleiden seurantaan. QR-koodi tulee englanninkielisistä sanoista Quick Responce, joka tarkoittaa nopeaa vastausta. QR- koodi luodaan internetistä löytyvillä QR-koodi-generaattoreilla, jotka muuntavat esimerkiksi internet osoitteen QR-koodiksi. Kun koodi luetaan laitteella, vältetään kirjoittamasta useasti pitkää internetosoitetta. Koodin lukemista varten on ladattava mobiililaitteen sovelluskaupasta QR-koodin tunnistamista varten kehitetty applikaatio. Mobiililaitteella internetosoitteen kirjoittaminen voi olla haasteellista etenkin, jos käyttäjällä on hienomotorisia vaikeuksia. Printtimediassa QR-koodeja käytetään siten, että lehden lukija ohjataan QR-koodin avulla saamaan lisätietoa asiasta. Päivittäistavarakaupassa myytävästä tuotteesta voi löytää QR-koodin, joka voi ohjata kuluttajan esimerkiksi valmistajan sivustolle, josta voi lukea lisätietoa tuotteesta. QR-koodeja voi nykyisin löytää, vaikka luontopolulla tai hotellihuoneessa, käyttömahdollisuudet ovat hyvin laajat. (www-qrkoodit.fi 2017)

QR-koodien lukemisen lisäksi pohdin, voisiko älylaitteita käyttää laajemmin toimintapäivän sisällössä? Suunnitelmana oli, että toimintapäivän ajaksi jokaiselle ryhmälle jaetaan iPad laite QR-koodin lukemista varten. Tämän lisäksi suunnittelin, että ryhmät voisivat dokumentoida ryhmäytymispäivää ottamalla laitteella valokuvia. Valokuvia voisi ottaa toimintarasteilta ja ryhmäytymispäivän ympäristöstä. Jotta kuvia ei otettaisi aivan jokaisesta puusta ja pensaasta pohdin, voisi-

ko kuvien ottamista jollakin tavalla tehdä mielenkiintoiseksi ja haasteelliseksi? Kuvien laadulla ei sinänsä tarvitsisi olla niin paljon merkitystä kuin objektilla, josta kuva otettaisiin. Koska olin suunnitellut jo toimintapäivän reitin valmiiksi, mietin, millaisia asioita, rakennuksia, tavaroita matkan varrelta löytyisi. Otetut kuvat saattaisivat olla kuitenkin liian samanlaisia ja helppoja löytää, jos vihjeenä otettavasta kuvasta olisi esimerkiksi talo tai auto.

Ideaksi kehittyi laatia lista, jossa on paljon sanoja ja joita yhdistämällä voi löytää kuvattavaa. Esimerkiksi yhdistämällä listan sanat punainen ja auto voi ottaa kuvan punaisesta autosta. Tällä tavoin, sanojen määrästä riippuen, yhdistelmiä voisi tulla paljon. Listalla voisi olla myös vaikeampia sanoja, joiden yhdistely vaatii mielikuvitusta ja ryhmän sisäistä päätöksentekoa esimerkiksi siitä, ovatko kuvattavat kohteet oikeita asioita vai ei, kuten saunanovireikä?

Ryhmä voisi sopia, kuka on ryhmän valokuvaaja vai ottavatko kaikki kuvia vuorotellen. Kuvattavien asioiden etsiminen voisi olla samalla hauskaa ja ryhmähenkeä kohottavaa toimintaa. Koska pisteiden välit vaativat kävelyä, voisi matkakin sujua mukavammin, kun matkan varrella olisi toimintaa. Toimintapisteille saattaa tulla myös ruuhkaa ja odottelua. Tämän ajan voisi käyttää kuvaamiseen.

Ajatuksena oli, että ryhmäytymispäivän jälkeen ryhmät voisivat valita parhaat valokuvat ja tulostaa ne luokan seinälle. Kuvia katsellessa pitkin lukuvuotta, voisi muistella opiskelun ensimmäisiä päiviä. Kuvat muistuttaisivat hyvistä, haasteellisista ja onnistumisen hetkistä. Jos toimintapäivän muisteluun liittyisi negatiivisia muistoja, voisi niistä keskustelujen kautta saada aikaan yhteisöllisyyttä lisääviä ja ongelmanratkaisuun johtavia tilanteita. Ryhmäytymispäivänä otetuista kuvista saattaisi näkyä myös ryhmän meneillään oleva kehitysvaihe.

QR-koodien lukemiseen perustuvat toimintapisteohjeet täytyi lopulta unohtaa toimintapäivän ohjelmasta, koska selvisi, että laitteissa ei ole internetyhteyden muodostamiseen tarvittavia SIM-kortteja. Yhteys toimisi ainoastaan sisätiloissa, joissa laitteella voi käyttää Wi-Fi-verkkoa. Ideaa voi jatkossa käyttää, jos laitteisiin hankitaan tulevaisuudessa SIM-kortit tai tapahtuma järjestetään sisätiloissa, jossa voi käyttää Wi-Fi -verkkoa.

4.4 Toimintapisteet

Toimintapisteitä suunnitellessa pääpaino oli kokeilla osittain erilaisia toiminnallisia menetelmiä kuin aiemmissa ryhmäytymispäivissä. Toiminnan keskiössä tulisi olemaan myös henkilökunnan ja vanhempien vuosikurssien opiskelijoiden osallistuminen toimintapisteiden toteuttamiseen. Kesäkuussa pidetyssä palaverissa olin hahmotellut toimintapisteille toteuttajat, osittain tavoittanut heidät ja saanut heidät lupautumaan tehtäviin. Kesälomien vuoksi muutama oli vielä tavoittamatta mutta luotin siihen, että jokaiselle pisteelle löytyy ammattitaitoista henkilökuntaa.

Tehtävien olisi oltava tehtävänannoltaan selkeitä, muunneltavissa olevia ja sopivan haasteellisia. Esteetön kulkeminen olisi suunniteltava siten, että pyörätuolilla liikkuvat pystyisivät osallistumaan jokaiselle pisteelle. Ryhmät tulisivat olemaan kooltaan 6-15 henkilöä, tästä johtuen pisteiden suoritus aika tulisi vaihtelevaan. Olin suunnitellut pisteiden paikat ja kiertosuunnan. Jokaiselle pisteelle olisi yksi ryhmä ja tämän jälkeen edettäisiin kiertosuunnan mukaisesti. Koska ajattelin, että pisteillä tulisi olemaan välillä ruuhkaa ja odottelua, suunnittelin sudokutehtävän ongelmanratkaisutehtäväksi.

Sudoku on logiikkaan perustuva numerotehtävä. Tavoite on täyttää ruudukko numeroilla niin, että joka sarakkeessa ja rivillä tietty luku esiintyy vain kerran. Ruudukossa on vaihteleva määrä numeroita valmiina. (www.griddlers.net 2017)

Sudokutehtäviä saa valmiina internetistä. Vaikeustasoja on paljon ja tehtävän saa tulostettua paperille. Valitsin tehtäväksi helpon, 4x4 ruutua. 4x4 ruudun sudoku valikoitui myös jatkotehtävän kannalta. Numeroiden ratkaisemisen lisäksi tehtävässä ratkaistaan viimeisen toimintapisteen sijainti, jonka nimessä on neljä kirjainta. Muuntamalla ratkaistun sudokun numerot annettujen ohjeiden mukaisesti kirjaimiksi, selviää viimeisen toimintapisteen sijainti, joka on kota. Kodalla tarjotaan makkaraa, mehua ja kahvia. (Liite 2)

5 RYHMÄYTYMISPÄIVÄN TOTEUTUS

Kesän aikana suunnittelin toimintapisteitä ja pohdin erilaisia vaihtoehtoja. Kohderyhmän erityisientarpeet ovat monenlaisia. Tämän tiedostaen pohdin asioita, joita tulisi ottaa huomioon pisteitä suunnitellessa. Esimerkiksi autismikirjon ihmiset eivät välttämättä pidä kosketuksesta tai ovat sille herkkiä. Erilaiset ruumiilliset vammat tai poikkeavuudet tulisi ottaa huomioon liikkumisessa ja toiminnallisten pisteiden suoritusta tehdessä. Olisi tärkeää, että tehtävän voisi suorittaa monella tavalla, tehtävänannon mukaisesti tai mukautetusti. Kyse ei olisi kilpailusta, vaan tärkeintä olisi osallistuminen, yhdessä tekeminen, uusiin kavereihin tutustuminen ja ryhmänä toimiminen.

Aiempina vuosina suorituksista on laskettu pisteitä, joskus hyvinkin tarkkaan. Kilpailuasetelma ei mielestäni ollut tällä kertaa tarpeellinen. Toisaalta kilpailuasetelma saattaisi herättää ryhmän toimimaan paremmin yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Päätin, että sellaisilla toimintapisteillä, joissa tavoitteena on selviytyä tehtävästä mahdollisimman nopeasti, otettaisiin suorituksesta aika mutta tuloksia ei kirjattaisi ”virallisesti ylös”. Rasteja suunnitellessa oli otettava huomioon olemassa olevat resurssit, tilat, välineet ja käytettävissä oleva aika.

Elokuun alussa tein kaksi käyntiä Luovissa, jossa esittelin toimintapäivän valmiin suunnitelman henkilökunnalle. Tarkastin tilat ja välineet ja sovin yksityiskohdista päivän kulkuun liittyen. Sovin myös tarjoilujen tilaamisesta, määristä ja kustannuspaikasta. Osaan järjestelyistä ohjeistin Luovin henkilökuntaa. Elokuun vierailun aikana yksi toimintapiste muuttui, koska tilat ja välineet eivät olleet ha-
luamassani kunnossa.

Oma roolini tulisi toimintapäivän aikana olemaan seuraaja, tarkkailija ja havainnoija. En pitänyt järkevänä olla itse pitämässä toimintapistettä, koska silloin kokonaisuuden seuraaminen ja havaintojen tekeminen monipuolisesti olisi mahdollonta. (Grönfors 1985 88). Valmistelut olivat tässä vaiheessa valmiina ja toimintapisteet valmisteltu päivää varten.

5.1 Toimintapisteet valmiina

Piste 1: vatsalautarata (paikka liikuntasali)

Vatsalauta on neliskulmainen lauta, jossa on neljä kääntyvää pyörää. Laudalla liikutaan makaamalla laudan päällä, siten että vauhtia ja suuntaa ohjataan käsillä. Radan reitti merkitään kartioilla haluttuun muotoon. Rata ajetaan läpi osumatta kartioihin mahdollisimman nopeasti. Kaikki ryhmän jäsenet suorittavat radan yksi kerrallaan tai ryhmän päätöksen mukaan laudalle voi mennä useampi suorittaja yhtä aikaa, esimerkiksi istumalla peräkkäin. Useamman ollessa laudalla yhtä aikaa suoritus vaikeutuu, mutta ajallisesti se voi hyödyttää. Tarjolla on myös vaahtomuovikeppejä apuvälineiksi. Sovelletussa muodossa tehtävän voi suorittaa siten, että toiset avustavat laudalla olevaa työntäen tai vetäen. Pyörätuolissa oleva suorittaja voi ajaa reitin pyörätuolilla yksin tai avustettuna. Osallistujille annetaan suuntaa-antavat ohjeet ja kannustetaan pohtimaan ryhmänä, mikä olisi paras suoritustapa. Tarvikkeina käytetään vatsalautaa, kartioita radan merkitsemiseen, vaahtomuovikeppejä apuvälineiksi liikkumiseen ja sekuntikelloa ajanottoa varten.

Piste 2: tarkkuuslaukaisu salibandy-välineillä (paikka liikuntasali)

Rastin tarkoituksena on saada salibandypallo maaliin. Maalin eteen asetetaan este, jossa on eri kokoisia reikiä. Reiät on pisteytetty reiän koosta riippuen. Jos pallon saa osumaan pienestä reiästä, saa suuren pistemäärän ja suuremmasta reiästä pienemmän pistemäärän. Suoritus tehdään yksitellen, jokaiselle osallistujalle jaetaan viisi palloa, viittä laukaisua varten. Sovelletusti rastin voi suorittaa muuttamalla laukaisuetäisyyttä tai poistamalla maalin edessä olevan esteen. Ryhmän yhteinen pistemäärä on rastin tulos. Ryhmän jäseniä rohkaistaan kannustamaan jokaista vuorollaan. Tarvikkeina käytetään salibandymaalia, maalin eteen asetettavaa estettä, erimittaisia ja eripuolisia salibandymailloja ja salibandypalloja.

Piste 3: oman huoneen siivoamisen opastus (paikka asuntola)

Asuntolassa asuvien opiskelijoiden arkeen kuuluu oman huoneen siivoaminen kerran viikossa. Siivousrastin tavoitteena on toimia tietoisena siivoamisen tärkeydestä ja antaa opiskelijoille käytännön ohjeita huoneen siivoamiseen liittyen. Opiskelijoilla on mahdollisuus jutella ja kysellä ammattilaiselta huoneen siivoamiseen liittyvistä asioista. Rastin tarkoituksena on myöskin lisätä moniammatillista yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä. Rasti pidetään oppilaitoksen asuntolassa, tyhjässä perusvarustetussa opiskelijamajoitushuoneessa. Rastia pitää oppilaitoksen siistijä ja varusteina käytetään siistijän valitsemia siivousvälineitä.

Piste 4: mönkijän veto (paikka nurmialue)

Perinteisen köydenvedon sijaan tällä rastilla vedetään maastomönkijää, jota rastinpitäjä ohjaa. Mönkijää vedetään köydellä ryhmänä. Vedetystä matkasta otetaan aika. Ryhmän pohdittavaksi jää järjestys köyden varteen ja se, että valitaanko vetäjät ja kannustajat? Sovelletussa versiossa mönkijän painoa voi laskea ajamalla mönkijää eteenpäin vetämisen aikana. Liikuntarajoitteinen osallistuja voidaan ottaa mönkijän kyytiin kannustamaan vetäjiä. Tarvikkeina käytetään maastomönkijää, köyttä vetämistä varten, kypärät mönkijän kuljettajalle ja kyydissä olevalle sekä kartiot lähtö- ja maalipisteen merkitsemiseksi.

Piste 5: Kahoot tietokilpailu (paikka atk-luokka)

Tällä pisteellä pelataan tietokilpailu älylaitteilla. Ryhmä voi osallistua peliin yksilöinä, ryhmänä tai parina riippuen laitteiden määrästä. Tietokilpailu sisältää helppoja ja hauskoja kysymyksiä. Tietokilpailun on tarkoitus antaa hengähdys hetki liikunnallisten suoritusten välissä. Pisteellä on mahdollista käyttää Wi-Fi verkkoa liittyäkseen internettiin omalla puhelimella tai luokan tietokoneilla. Pisteeseen toteutukseen tarvitaan älylaitteita eli tabletteja, puhelimia tai tietokoneita, joita on luokassa. Pisteeseen ohjaaja ohjeistetaan kirjautumaan pelialustalle ja dataprojektorin käyttöön. (Liite 1)

Piste 6: kuminauhan läpi meno (paikka piha-alue)

Pisteen tarkoituksena on mennä ryhmänä jumppakuminauhan läpi mahdollisimman nopeasti. Ryhmän pohdittavaksi jää, kuinka suoritus tehdään, meneekö jokainen vuorollaan vai yrittävätkö kaikki mennä yhtä aikaa? Suorituksesta otetaan aika. Pisteen suoritus aika on ryhmän koosta riippuen nopea. Suoritusta voi ajan salliessa yrittää parantaa ja haastetta voi lisätä pienentämällä kuminauhaa. Sovelletussa versiossa ohjaajat voivat pujottaa kuminauhan osallistujan läpi. Ohjaajan kannattaa ohjeistaa osallistujia ottamaan korut ja ulkovaatteet pois ennen suoritusta. Tarvikkeina käytetään jumppakuminauhaa ja sekuntikelloa ajanottoa varten.

Piste 7: logistiikka- alaan tutustumisrasti (paikka logistiikan opetustilat)

Tästä pisteestä vastaavat logistiikka-alan opiskelijat henkilökunnan tukemina. Tarkoituksena on, että osallistujat suorittavat ryhmänä logistiikka-alaan liittyvän toiminnallisen tehtävän. Rastin tarkoituksena on myös esitellä logistiikka-alan koulutusta ja tiloja. Pisteen tehtävänä on suorittaa lähtevän tavarankuljetuskuntoonlaitto muovikelmulla. Toisena tehtävänä lasketaan lähtevän tavarankuutiomäärä. Piste on logistiikka-alan opiskelijoiden ja henkilökunnan ideoima. Sovelletussa versiossa voidaan arvioida kuormalavalla olevien tavaroiden painoa ja pituutta. Tarvikkeina käytetään kuormalavaa, erikokoisia ja -muotoisia tavaroita, pakkausmuovia, mittausvälineitä ja taskulaskimia. Saataville on hyvä varata myös muistiinpanovälineitä.

Piste 8: rakennuslinjaan tutustumisrasti (paikka rakennuslinjan opetustilat)

Pisteestä vastaavat rakennuslinjan opiskelijat. Tehtävänä on tunnistaa erilaisia rakentamisessa käytettäviä työkaluja. Tarkoitus on samantyylinen kuin edellisellä pisteellä. Työkalujen tunnistustehtävän lisäksi on tarkoitus tutustua rakennuslinjan opetukseen, välineisiin ja tiloihin. Tarvikkeina käytetään pöytää työkalujen esille laittoa varten, 8 erilaista työkalua ja muistiinpanovälineitä vastausten kirjaamista varten. Oikeat vastaukset käydään läpi lopuksi ja kerrotaan lyhyesti, mihin kutakin työkalua rakennustyöskentelyssä käytetään.

5.2 Ryhmäytymispäivän kulku

Ennen sovittua toimintapäivän ajankohtaa varmistin vielä tilojen ja tarvikkeiden varaukset ja yksityiskohdat. Saavuin paikalle hyvissä ajoin aamulla ja tapasin vielä pisteiden vastaavat henkilöt ja tarkastin paikat. Kävi ilmi, että lukuisista muistutteluista ja varmisteluista huolimatta IPadit eivät olleet käyttökunnossa. Laitteita ei ollut ladattu ja näin ollen käyttökelvottomia kuvien ottamista ja Kahoot-visaa varten. Piti keksiä varasuunnitelma puoli tuntia ennen tapahtuman alkua. Päätin ohjeistaa henkilökuntaa ottamaan kuvia puhelimilla toimintarasteilta. Näin ryhmät saisivat omaan käyttöönsä muistoksi kuvia päivästä, jota oli tarkoitus käydä läpi myöhemmin.

Uusia suunnitelmia piti tehdä lisää tapahtuman alussa, koska ryhmiä olikin yhdeksän ilmoitetun kahdeksan ryhmän sijasta. Pisteitä oli valmiina kahdeksan ja onneksi liikkuvaksi rastiksi olin suunnitellut sudokuntekoa. Sudoku-piste toimisi näin ollen yhdeksäntenä pisteenä ja kaikki ryhmät pääsisivät aloittamaan omia toimintapisteitään. Tämä olisi tärkeää, koska muuten saattaisi tulla ruuhkaa.

Yhteinen aloitus oli sovittu liikuntasaliin. Ryhmät saapuivat lähes sovittuun aikaan liikuntasaliin, osa tuli ruokailusta johtuen hieman myöhässä. Kun kaikki olivat paikalla, pidin lyhyehkön alustuksen päivän kulusta:

- Itseni esittely.
- Opinnäytetyöni aiheen ja oppilaitoksen (Humak) esittely.
- Kerroin lyhyesti ryhmäytymisen merkityksestä.
- Esittelin kartan alueesta ja kiertosuunnan rasteilla.
- Kerroin lyhyesti rasteista.
- Ohjeistin henkilökuntaa kuvien ottamisesta ja toiminnasta rasteilla
- Kyselin opiskelijoilta päivän ”fiiliksistä”
- Kysyin vielä, oliko kaikki selvää?
- Toivotin hauskaa päivää ryhmäytymisen merkeissä.
- Korostin vielä, että riittää kun yrittää parhaimpansa mukaan.

En tehnyt itselleni valmista puhetta aloitusta varten, koska tilanne olisi kuitenkin jännittävä suuren joukon edessä. Opiskelijaryhmät pitävät yleensä ääntä ja

valmiin puheen pitäminen voi muodostua kiusalliseksi tilanteeksi. Kirjoitin pääotsikot pienelle lapulle, josta voisi välillä katsoa puheen järjestystä. Aloitus sujui hyvin ja palautteessa alkuinfoa luonnehdittiin kattavaksi ja napakaksi sekä kiitettiin siitä, että sellainen ylipäättään oli.

Alkuinfon jälkeen ryhmät lähtivät kiertämään pisteitä ohjeiden mukaisesti opettajan johdolla. Jonkun verran tuli vielä varmisteluja kiertosuunnasta ja kellonajoista. Itse jäin ensimmäiselle pisteelle tarkkailemaan toimintaa.

Ensimmäisen pisteen aiheena oli kiertää vatsalaudalla merkitty rata mahdollisimman nopeasti. Ensimmäinen ryhmä aloitti suorituksen yksilöinä. Muutaman kierroksen jälkeen, ohjaajan kannustuksesta, ryhmä alkoi keksiä erilaisia tapoja suoritukselle. Tarjolle laitetut apuvälineet huomattiin ja niitä käytettiin vetoapuna laudan kyydissä oleville. Ryhmä syttyi kannustamaan toisiaan ja toiminta oli vauhdikasta. Toteutukselle syntyi monenlaisia ideoita. Kokeiltiin olla vierekkäin, päällekkäin, sivuttain, yksin, kaksin ja kolmin. Lautaa vedettiin, työnnettiin ja otettiin käsillä meloen vauhtia. Hilpeyttä herättivät myös opettajan ja ohjaajan suoritukset. Ryhmän pyörätuolilla liikkuva opiskelija suoritti radan pyörätuolilla pujotellen. Vaikka tätäkään pistettä ei varsinaisesti suoritettu kilpailuhengessä, oli ajanotolla silti kannustava merkitys. Pisteiden ohjaajan palautteen mukaan otetusta ajasta olivat eniten kiinnostuneita joidenkin ryhmien opettajat ja ohjaajat.

Kuva 1. Vatsalautarata toiminnassa. (Kuva Vesa Kostamo)

Seuraavalla pisteellä ryhmän toiminta oli vauhdikasta. Palloja lenteli, kuului hurraamista ja sadattelua. Pisteellä lauottiin salibandypalloja maaliin, jonka eteen asetettuna esteenä toimi vanerilevy jossa on reikiä. Pallo piti saada menemään reiästä läpi. Tehtävä osoittautui yllättävän vaikeaksi kokeneillekin pelaajille. Pieniä hermostumisen merkkejä oli välillä havaittavissa mutta kaikki osallistuivat ja tekivät oman suorituksensa parhaansa mukaan. Tämän pisteen tehtävä oli puhtaasti yksilösuoritus, jossa ryhmän kannustamisella oli suuri rooli. Osa ei ollut pitänyt koskaan edes mailaa kädessään mutta uteliaisuus toimi parhaana motivaationlähteenä uuden oppimiseen. (Haapaniemi&Raina2014 14)

Onnistumisiakin tapahtui ja uuden ryhmän salibandyn harrastajat löysivät toisensa. Yhteinen harrastus yhdistää ja pian olikin jo suunnitelmissa tulevan lukukauden asuntolan salibandyvuorolle osallistuminen. Halusin kyseisen toimintapisteen mukaan päivän ohjelmaan, koska kokemukseni mukaan salibandyn pelaaminen on kovassa suosiossa Liperin yksikössä ja toimii erittäin hyvin yhteisöllisyyden työkaluna.

Kuva 2. Salibandypallon tarkkuuslaukaisu (Kuva Vesa Kostamo)

Kiertosuunnassa kolmas piste oli suunnitelmien mukaisesti asuntolan tiloissa. Tyhjään opiskelijamajoitushuoneeseen oli pakkautunut ryhmän verran opiskelijoita kuuntelemaan siistijän siivousopastusta. Tunnelman perusteella aihe ei ollut kaikista kiinnostavin. Vaikka aihe ei niin kiinnostava ollutkaan, niin sitäkin tarpeellisempi. Asuntolassa asuvat opiskelijat siivoavat kerran viikossa huoneensa ja monella nuorella ei ole juurikaan kokemusta siivoamisesta. Käytän-

nön siivousvinkkien opastamisen lisäksi pisteellä oli tarkoitus tutustua oppilaitoksen tukipalveluhenkilöstöön. Tässä tapauksessa siistijään, jota opiskelijat päivittäin oppilaitoksen tiloissa näkevät.

Oppilaitoksen yhteisössä on monen ammatin edustajia ja usein tukipalvelun henkilöstö jää opiskelijoille vieraammaksi. Luonnollinen kanssakäyminen lisää yhteisöllisyyttä ja tekee ihmisistä helpommin lähestyttäviä. Uskon että tulevaisuudessa opiskelijan on helpompi pyytää siistijältä apua, jos tuntee hänet jo valmiiksi. Siistijä vastasi heti myöntävästi, kun kysyin häneltä halukkuutta osallistua päivän kulkuun omalla pisteellään. Hän koki, että tällainen toiminta olisi vaihtelua arkeen ja olisi mukavaa olla omalla panoksellaan mukana järjestelyissä, osana yhteisöä. Siistijät usein käyttävät fraasia ”meidät huomataan vasta kun emme ole olleet paikalla”.

Neljäntenä pisteenä oli mönkijänveto. Oppilaitoksessa on traktorimönkijä, joka on kokemukseni mukaan nuoria kiinnostava laite. Vaihtoehtona olisi ollut esimerkiksi auton työntäminen mutta se olisi tuskin ollut yhtä kiinnostavaa. Molempia lajeja on kokeiltu aiemmin ryhmäytymispäivän yhteydessä. Ryhmät vetivät mönkijää mitatun matkan, josta otettiin aika. Suoritus kesti niin lyhyen ajan, että pääpaino suoritukselle muuttuikin niin, että ryhmät päätyivät parantamaan omaa suoritusta monta kertaa. Jos ryhmässä oli liikuntarajoitteinen opiskelija, hän sai paikan mönkijän kyydistä. Kyytipaikalta oli hyvä kannustaa omaa joukkuetta aina vain parempiin suorituksiin. Muutama opiskelija koki, että mönkijän vetäminen ei ollut mielekästä. Paljon hauskenpaa olisi ollut ajaa itse. Kuitenkaan kukaan ei jättänyt osallistumatta suoritukseen. Pisteiden fyysisestä osuudesta toipuesssa oli aikaa ihailla mönkijää ja esittää ohjaajalle kysymyksiä mönkijän tekniisiin ominaisuuksiin liittyen.

Viides piste oli Kahoot-tietokilpailu. Työn tilaajan toiveena oli, että tuotaisiin uusia digitaalisia sisältöjä ryhmäytymiseen. Erilaiset digitaaliset laitteet ja niiden käyttö ovat nykyisin arkipäivää nuorten keskuudessa eikä erityisestuen tarpeessa olevat nuoret ole tässä poikkeus. Opetuskäytössä laitteet ovat kuitenkin Liperin yksikössä jääneet pieneen rooliin. Alkuperäinen tarkoitus oli, että tietokilpailu pelattaisiin ryhmänä tabletilla, jonka ryhmä saisi mukaansa alkuinfossa. Tabletit olivat kuitenkin käyttökelvottomassa tilassa akkujen ollessa tyhjänä ke-

säloman jäljiltä. Pisteiden pitäminen ei kuitenkaan epäonnistunut, koska piste oli suunniteltu ATK-luokkaan, jossa on tietokoneita käytettävissä. Tietokilpailuun pystyy osallistumaan millä tahansa laitteella, jossa on internet-yhteys.

Kun saavuin pisteelle, oli kilpailu parasta aikaa käynnissä. Opiskelijat olivat itseohjautuvasti ja rastin pitäjän tuella ottaneet omat puhelimet käyttöönsä. Jos jollain ei ollut puhelinta, niin sitten kilpailtiin pienissä ryhmissä. Yleensä puhelinta tai sen käytön osaamista ei löytynyt henkilökunnan edustajalta. Kilpailussa oli kymmenen kysymystä, joihin oli neljä vastausvaihtoehtoa. Oikeita vastauksia oli yksi tai useampia. Kysymykset olivat helppoja ja liittyivät musiikkiin, oppilaitoksen henkilökuntaan, oppilaitoksen koulutusaloihin, laskutoimitukseen, oppilaitoksen alueeseen, asuntolaan, ravintolaan, nopeusrajoitukseen ja opiskelijapalveluihin. Kysymykset olivat osin huumorin sävyttämiä. Kysymyksiä olisi voinut olla puolet lisää varattuun aikaan nähden. Aikaa oli varattu reilusti peläten mahdollisia teknisiä ongelmia, joita ei kuitenkaan juurikaan esiintynyt. Piste sai kiitosta erityisesti henkilökunnalta.

Kuudes piste oli tietovisailun jälkeen taas fyysistä tekemistä. Ryhmälle jaettiin ympyrän muotoinen kuminauha, jonka läpi koko ryhmän oli mentävä mahdollisimman lyhyessä ajassa. Monenlaisia tyylejä kokeiltiin, yksi kerrallaan, kaksi kerrallaan sekä koko ryhmä kerralla. Liikuntarajoitteinen opiskelija toimi nauhan pitäjänä muiden mennessä renkaan läpi ja ryhmän jäsenet auttoivat viimeisenä pyörätuolissa olevan opiskelijan läpi tuoleineen. Henkilökunnan suoritukset olivat opiskelijoiden mielestä jopa aplodien arvoiset. Jos pisteellä jäi aikaa, voitiin suoritusta vaikeuttaa pienentämällä läpi mentävää rengasta. Vaikka joukkoon mahtuu aina sellaisia, joita ei huvita, niin kuin tälläkin pisteellä, kävi kuitenkin ilmi, että kuminauhalla ja sekuntikellolla saa paljon hauskaa tekemistä aikaiseksi.

Seuraavalla pisteellä tutustuttiin logistiikan koulutukseen. Oli tarkoitus, että rastia vetäisi logistiikan opiskelijat. Kun saavuin rastille, oli tehtävän suoritus käynnissä henkilökunnan vetämänä. Logistiikan opiskelijat oleilivat pisteen ympärillä tai seurasivat toimintaa sivusta. Oli luonnollista, että tilanne, jossa on vanhempia ja aloittavia opiskelijoita, on jännittävää. Vuorovaikutusta kuitenkin syntyi, kun logistiikan opiskelijat opastivat tehtävien suorittamisessa uusia opiskelijoita.

Itse tehtävät olivat suhteellisen haastavia. Mittaaminen ja tilavuuksien laskeminen, oli vaikeaa suurimmalle osalle. Ryhmän henkilökunnan ja pisteen vastaavan avustuksella tehtävät saatiin kuitenkin tehtyä. Vastaavanlaisia tehtäviä tehdään koulutuskokeiluissa, joissa testataan, onko opiskelijalla kykyä ja valmiuksia opiskella kyseiseen ammattiin. Tämän pisteen anti oli yhdessä tekemisen lisäksi esitellä logistiikkalinjan toimintaa ja herättää mahdollisesti valmentavan koulutuksen opiskelijoiden mielenkiinto logistiikan opintoja kohtaan. Tärkeää tällä pisteellä oli myös vanhempien opiskelijoiden osallistuminen yhdessä tekemiseen.

Viimeisellä pisteellä tutustuttiin rakennuslinjaan. Tarkoitus oli samantyylinen kuin edellisellä pisteellä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan pisteellä oli tarkoitus suorittaa naulaus- ja sahauskilpailu. Lopuksi ryhmä olisi voinut tehdä pienen tilataideteoksen laudanpätäkistään. Rakennustyöhön ja sen opiskeluun liittyy kuitenkin paljon erilaisia turvallisuusmääräyksiä. Koko ryhmä olisi pitänyt varustaa turvavarustein ja pitää koulutusta työkalujen käytöstä. Ajan puutteessa tästä ideasta luovuttiin.

Rakennuslinjan opettaja ideoi yhdessä opiskelijoidensa kanssa työkalujen tunnistuskilpailun. Tunnistettaviksi esineiksi oli valittu tuttuja ja hyvin erikoisia esineitä. Vaikeimpiin oli tarjolla vaihtoehtoja oikeiksi vastauksiksi. Osa vaihtoehtoista oikeiksi vastauksiksi ei välttämättä liittynyt edes rakentamiseen. Jotkut keksivät aivan uusiakin käyttötarkoituksia työkaluille. Seurasin tilannetta sivummalla opettajien ja ohjaajien kanssa. Seurassani olleen opettajan mukaan juuri tällä pisteellä näki parhaiten, kuinka roolit ryhmän kesken jakaantuvat: Kuka otti ohjat käsiinsä, kuka ryhtyi kirjuriksi ja ketkä vetäytyivät sivummalle. Ryhmädynamiikkaan vaikutti myös se, että tässä vaiheessa kyseinen ryhmä oli osallistunut jo usealle pisteelle yhdessä ja suorittanut onnistuneesti tehtäviä.

Kun varsinaiset toimintapisteet oli kierretty, oli vuorossa välipalaa. Sudoku-tehtävässä piti yhdistää ohjeiden mukaisesti numerot ja kirjaimet. Kirjaimet opastivat kodalle, jossa ravintolan henkilökunta oli työssään. Tarjolla oli grillimakkaraa, mehua ja kahvia. Paikalle oli kutsuttu koko oppilaitoksen henkilökunta ja opiskelijat. Kaunis ilma ja tarjoilu oli houkutellut paikalle paljon opiskelijoita ja henkilökuntaa. Osa henkilökunnasta ei ollut tietoinen yhteisöllisten kahvien

ulkona tarjoamisen tarkoituksena. Kerroin kaikille läsnäolijoille muutamalla sanalla opiskeluistani ja siihen liittyvästä ryhmäytymispäivästä, johon kodalla järjestetty tilaisuus osaltaan liittyi. Tiedustelin, oliko joku pahoillaan, että päiväkahvit ja makkarat nautittiin yhdessä kodalla? Kaikki läsnäolijat tuntuivat olevan tyytyväisiä tarjoiluun ja yhdessäoloon ulkona.

5.3 Tulokset ja palaute

Toimin itse ryhmäytymispäivän aikana havaintojen tekijänä ja tarkkailijana. Pyydin osallistuneilta ryhmiltä palautetta sähköpostitse. Palautteen muoto oli puolistrukturoitu vapaamuotoinen kysely, jossa kysyin muutamalla pääkohdalla palautetta. Oliko järjestetty ryhmäytymispäivä lisännyt yhteisöllisyyttä ja edistänyt ryhmäytymistä? Toimintapisteiden vastaaville lähettämässäni viestissä pyysin palautetta pisteiden toimivuudesta, osallistumisen innokkuudesta ja siitä, kuinka päivän järjestelyt poikkesivat aiemmista? Palautteita sain kaksitoista kappaletta, jota voidaan pitää hyvänä määränä. Ryhmiä ja pisteiden vastaavia oli yhteensä seitsemäntoista. Palautteiden muoto vaihteli lyhyistä pidempiin kertomuksiin. Osassa palautteissa oli kuvattu hyvin yksityiskohtaisesti päivän kulkua, osassa muutamain otsikoin.

Yhteisenä nimittäjä palautteen perusteella oli, että ryhmäytymispäivä ja sen järjestelyt ja suunnittelu olivat onnistuneita. Ryhmäytymispäivän alussa pidettyä infotilaisuutta pidettiin hyvänä ja tarpeellisena. Positiivisena koettiin toimintarasien monipuolisuus ja se, että niitä oli toteuttamassa monipuolisesti henkilökunnan edustajat eri ammattiryhmistä. Koettiin hyvänä kehityksenä, että koko koulun alue oli hiekkakentän sijaan monipuolisesti käytössä. Toimintapisteitä luonnehdittiin kiinnostaviksi ja sellaisiksi, jotka houkuttelevat osallistumaan niin pisteiden sisällön kuin kannustavien vetäjien toimesta. Erityisesti palautteissa kiitettiin Kahoot-tietokilpailupistettä ja sen osin humoristisia kysymyksiä ja vastauksia. Hyvää ja rakentavaa palautetta tuli myös siitä, että toimintapisteiden suorittaminen onnistui tarpeen mukaan mukautetusti. Pisteiden suorittaminen mukautetusti onnistui hyvin suunnittelun ja ammattitaitoisen henkilökunnan ansiosta. Luovin henkilökunta sai kiitosta, ”heittäytymisestä” pisteillä. Esimerkin myötä ryhmät syttyivät tekemiseen. Makkaranpaisto ja yhdessäolo päivän päätteeksi saivat kollektiivisen hyväksynnän.

Hyvän palautteen lisäksi tuli myös ehdotuksia ryhmäytymispäivän kehittämiseksi. Osassa palautteista koettiin, että päivän ennakkotiedotus oli ollut heikkoa. Huoneen siivoamispiste sai kriittistä palautetta tilojen osalta. Palautteen mukaan tila oli liian ahdas ja kaikki eivät mahtuneet sisään. Kehittämisideana ehdotettiin, että jatkossa omat pisteensä olisi myös koulutuspäälliköillä, kiinteistön hoitajalla, opiskelijapalveluilla ja toimistotyöntekijöillä. Näin uudet opiskelijat tutustuisivat kaikkiin henkilökunnan edustajiin. Aikataulua pidettiin vähän liian tiukkana koska, yksi ryhmä palasi pisteille vielä makkaranpaiston jälkeen, ja se ei ollut tarkoitus.

5.4 Yhteisöpedagoginen näkökulma

Palautteiden mukaan ryhmäytymispäivää ja järjestelyjä pidettiin tarkoituksenmukaisina. Koettiin, että ryhmäytymispäivä toimi erittäin hyvin ryhmäytymisprosessin edistäjänä ja tuki luokkien omia ryhmäytymisharjoituksia. Palautteissa nousi esille yhdessä tekemisen merkitys suhteessa koko oppilaitosyhteisön toimintaan. Todettiin, että vaikka yhdessä tekeminen oli kestoltaan vain iltapäivän mittainen, se oli virkistävää ja yhteisöllisyyttä edistävää. Yhteisöpedagogin pedagogisiin kompetensseihin kuuluu kyky ohjata eri ikäisistä ihmisistä koostuvia yhteisöjä ja ryhmiä sekä edistää yhteisöllistä toimintaa. Tämän kompetenssin osa-alueet tulivat laajasti esille tämän työn tekemisessä.

Ammatillisen koulutuksen reformi eli uudistus on jo tällä hetkellä käynnissä. Reformin yhtenä tarkoituksena on lisätä oppimista käytännön työssä. Liperin yksikössä työssäoppimista on harjoitettu oppilaitoksen ravintolassa, puhtaana pidossa ja kiinteistöpalveluissa. Tällaisen oppimisen rooli tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Siksi on todella tärkeää, että edellä mainittujen tukipalveluiden henkilöstö ja opiskelijat tutustuvat ja tekevät ryhmäytymisharjoituksia yhdessä. Yhtä tärkeää on opetushenkilöstön ja tukipalveluiden yhteistyö. Luontevan yhteistyön tekeminen vaatii yhteistä päämäärää, tavoitteita, luottamusta ja yhteishenkeä.

Ryhmäytyminen ja ryhmänä toimiminen voi tuottaa kaikille osapuolille monenlaista hyötyä. Koulumenestys ja opintojenläpäisy voi parantua, ongelmakäyttä-

tyminen vähentyä ja sosiaalinen viihtyminen lisääntyä. Työyhteisön ilmapiiri, työpanos, palautteen antamisen ja ottamisen taito kehittyvät yhdessä tekemisellä ja toistensa työtehtävien tuntemisella.

6 POHDINTA JA KEHITYSEHDOTUKSET

Työelämälähtöisen kehittämistyön tekeminen omalla työpaikalla, omien työtovereiden keskuudessa tuntui luontevalta vaihtoehdolta. Pääsisin tekemään ja toteuttamaan huolellisesti tarpeellisen tehtävän. Ryhmäytymisen kehittämiselle oli aito tarve. Olen työntekijänä törmännyt useasti samoihin asioihin, jotka ovat osaltaan toimineet tutkimusongelmana tässä työssä. Jokaisella työntekijällä on määritellyt työtehtävänsä ja tapana on ollut, että järjestelyvastuu ylimääräisissä tehtävissä on kiertävä. Tällaisia ylimääräisiä tehtäviä ovat erilaiset teemapäivät, tapakasvatukseen liittyvät juhlat ja koulun aloitukseen liittyvä ryhmäytymispäivä. Kiire ja työn määrä lisääntyvät vuosi vuodelta tai ainakin se tuntuu olevan yleinen mielipide. Kiire ja ylimääräiseltä tuntuva tekeminen ovat mielestäni suurin syy siihen, miksi kehitystä ei tapahdu. Usein kehittämiseksi tuntuu riittävän, jos kevätkuuhlaan laitetaan eriväriset koristeet kuin edellisvuonna.

Tämän työn tekemistä helpotti ja vaikeutti se, että olen useasti ollut samassa tilanteessa tapahtumajärjestämisen kanssa. Aikaa ei ole ollut siihen, että tarkastelisi omaa ja yhteistä tekemistä perusteellisemmin ja pohtisi uusia ratkaisuja toteutukseen.

Kun työn tilauksesta ja aiheesta sovittiin, tuntui, että työ tulisi olemaan helppoa. Näin ei kuitenkaan kaikilta osilta ollut. Tällaisessa tapauksessa joutuu tarkastelemaan myös omaa toimintaansa ja sitä, millaisiin toimintamalleihin myös itse on aikaisemmin tyytynyt. Toisaalta tehtävänanto, tuttu toimintaympäristö, henkilökunta ja opiskelijat auttoivat suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämän kehittämistyön tekeminen ja sen tulokset ovat aidosti kehittäneet ammatillisesti ja auttaneet sisäistämään laajemmin yhteisöpedagogin työtä ja sitä kuinka laaja työkenttä yhteisöpedagogilla voi olla. Ryhmänä toimimisen ja ryhmäytymisen viitekehys on laaja. Yhteisöpedagogi voi ohjata tällaista toimintaa päiväkodista pörssiyhtiöihin ja kaikkea tältä väliltä.

Työn laajuus ja kohderyhmä kehittämistyön kohteena oli laaja. Ryhmäytymispäivään osallistui yhteensä noin sata opiskelijaa ja henkilökunnan edustajaa. Noin suuren ihmismäärän liikkeelle saaminen oli suuri ponnistus. Vaikka pystyin luottamaan, että saan henkilökunnalta apua päivän järjestämiseen ei kaikki mennyt silti ihan suunnitelmien mukaan. Suunnittelu älylaitteiden käytöstä ei lopulta kaikilta osin onnistunut. Syyt suunnitelmien muutoksiin voivat olla inhimillisiä erehdyksiä tai huolimattomuutta. Tällaisiin äkillisiin muutoksiin on hyvä olla varautunut. Vaikka valmista varasuunnitelmaa ei tällä kertaa ollut, päivän kulku kuitenkin onnistui.

Tämän kehittämistyön jatkotutkimusaiheina voisi toimia ryhmäytymisen seurantatutkimus yhden pienemmän ryhmän osalta tai kahden pienemmän ryhmän vertailu. Lukuvuoden läpi jatkuvat säännölliset ryhmäytymisharjoitukset ja niiden tulokset antaisivat lisäarvoa tutkimukselle. Digitaalisten sisältöjen jatkokehityksessä olisi paljon tutkittavaa ja kehitettävää. Jatkotutkimusaiheena voisi vertailla ryhmäytymisen perinteisiä tapoja ja kokonaan digitaalisia sisältöjä.

Suosittelen työn tilaajalle, tämän työn tuloksiin tukeutuen, seuraavien seikkojen huomioimista ja kehittämistä.

Ryhmäytymisen merkityksen kirkastaminen

Ryhmäytymisen merkitystä tulisi korostaa ja perehtyä siihen esimerkiksi työyhteisön koulutuksen merkeissä. Tutkittua tietoa tulisi hyödyntää ja koko henkilöstön osaamista kartuttaa käytännön tekemisen ja harjoitteiden avulla. Työryhmät ja ammattialat voisivat tuoda oman osaamisensa ja tekemisensä tietoiseksi tässä työssä esitettyjen esimerkkien avulla. Hankittua osaamista ja käytäntöjä voisi hyödyntää jatkossa esimerkiksi avoimien ovien päivässä, messuilla ja oppilaitoksen markkinoinnissa.

Ajankohta ja työnjako

Työyhteisön tulisi käydä aktiivista keskustelua ryhmäytymispäivän järjestämisen aikatauluista, työn jaosta ja vastuuhenkilöistä.

Ryhmäytymispäivän ajankohta tulee sopia vuosikalenteria tehdessä. Huomioon tulee ottaa lukujärjestykset ja tiedottaa luokanvalvojia hyvissä ajoin ajankohdasta. Järjestelyihin nimetään vastuuhenkilö tai -henkilöt. Vastuuhenkilö kokoaa mahdollisimman monipuolisen ryhmän suunnittelua ja toteutusta varten. Työryhmä suunnittelee päivän sisällön, tekee tarvittavat varaukset, budjetin, hankinnat, aikataulun, huomioi turvallisuuden ja kokeilee käytännössä toiminnallisia osuuksia. Tiedotukseen ja viestintään tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tarkoituksenmukaisuus ja tekemisen ilo

Hyvän lopputuloksen ja haluttujen vaikutusten aikaansaamiseksi on löydettävä aito halu, tarkoituksenmukaisuus ja tekemisen ilo. On luotava ilmapiiri, jossa pääsee aidosti toteuttamaan omaa osaamista ja luovuutta. Erilaisia ammatillisia erityispiirteitä tulee ottaa huomioon kaikessa ryhmäytymisen suunnittelussa. Henkilökunnan omaa harrastuneisuutta tulisi käyttää monipuolisesti hyväksi käytännön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Ajanmukaisuus, vallitsevien ilmiöiden tunteminen ja tunnistaminen

Nuorten kanssa työskentelyssä on ensiarvoisen tärkeää, että henkilökunta on tietoinen vallitsevista muoti-ilmiöistä nuorten keskuudessa. Nuoria kiinnostavan ohjelman tuottamisessa on tärkeää, että perinteisten ja hyväiksi todettujen työkalujen lisäksi hyödynnetään vallitsevia ilmiöitä musiikin, sosiaalisen median, nuorisokulttuurien ja uusien liikuntamuotojen osalta. Tällaisiin ilmiöihin tutustuu parhaiten ”jalkautumalla” nuorten pariin. Erilaiset nuorisoalan koulutukset ovat hyviä tietolähteitä vallitsevista trendeistä. Kannustan Luovin henkilökuntaa osallistumaan ennakkoluulottomasti nuoriso-alan koulutuksiin riippumatta omasta ammatista tai työtehtävästä.

LÄHTEET

Aalto Mikko. 2000 Ryppäästä ryhmäksi: Turvallisen ryhmän rakentaminen. Hausjärvi: My Generation

Eskola Jari, Suoranta Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Grönfors, Matti. 1982 Kvalitatiiviset kenttätöyömenetelmät. Porvoo – Helsinki – Juva Werner Södeström oy.

Haapaniemi, Rauno & Raina, Liisa. 2007. Yhteisöllinen pedagogia: ettei kaikkea tarvitse tehdä yksin. Tallinna: Arator oy

Haapaniemi, Rauno & Raina Liisa. 2014. Rakenna oppiva ryhmä: Pedagogisen viihtymisen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus

Hirsijärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula. 1997. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Kirjaryhmä oy.

Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo. 2001 Ryhmä liikkeelle: Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS- kustannus.

Selin Anni, Maunu Antti, Kannussaari Kim & Heinonen Laura 2015. Ryhmä ilmiö. Ryhmän ohjaajan käsikirja. Pori. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Tuunainen, Kari & Mähönen, Hannu & Niemi, Veikko & Tani, Paavo & Keränen, Esko & Vatanen, Kalevi & Kartio, Kalevi & Pelkonen, Rauno & Kuivalainen, Helena & Helimäki, Lauri & Vilkkumaa, Ilpo & Hänninen, Elise % Juvonen, Pirjo & Kanninen, Helena 1997. Silta elämään. 50 vuotta ammattiopetusta. Jyväskylä: Gummerus.

Digitaaliset lähteet

www.finlex.fi 23.4.2018

www.griddlers.net 23.4.2018

www.luovi.fi 23.4.2018

www.peda.net 23.4.2018

www.qrkoodit.fi 23.4.2018

LIITTEET

Liite1.

Kahoot pelisovelluksen käyttöohje.

<https://peda.net/joensuu/jm/oio/alakoulu/kt>

Liite 2.

Ryhmäytymispäivän sudoku tehtävän ohje.

SUDOKU

Täytä puuttuvat ruudut niin että jokaisella pysty ja vaakari-
viltä löytyy numerot 1234

Viimeisen rastin sijainti löytyy muuttamalla ylimmäisen vaa-
karivin numerot kirjaimiksi.

1= A

2= K

3= O

4= T

	3	4	
4			2
1			3
	2	1	

Liite 3.

Liperin yksikön aloittavien ryhmien ryhmäytymispäivä 16.8.2017

